

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ES FONDU PLĀNOŠANAS PERIODA 2014.–2020. GADAM PROJEKTU REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS JOMĀ ĪSTENOŠANAS PIEREDZE UN MĀCĪBAS

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

Dāvis Melnalksnis

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

2022. gads

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

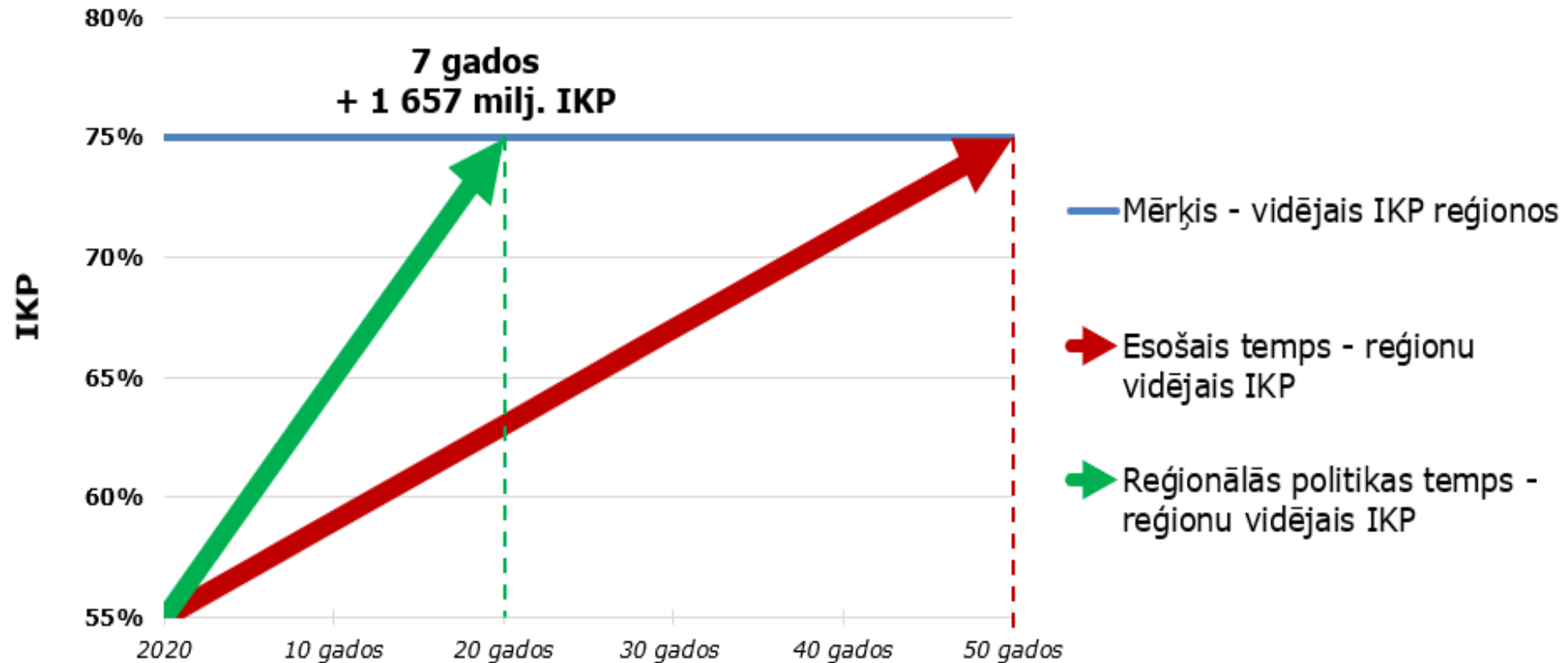
Reģionālās politikas ilgtermiņa mērķis

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās politikas mērķis

**Samazināt IKP uz vienu iedzīvotāju atšķirību starp reģioniem uz pusi 20 gadu laikā
(no 50% uz 75% no Latvijas vidējā)**

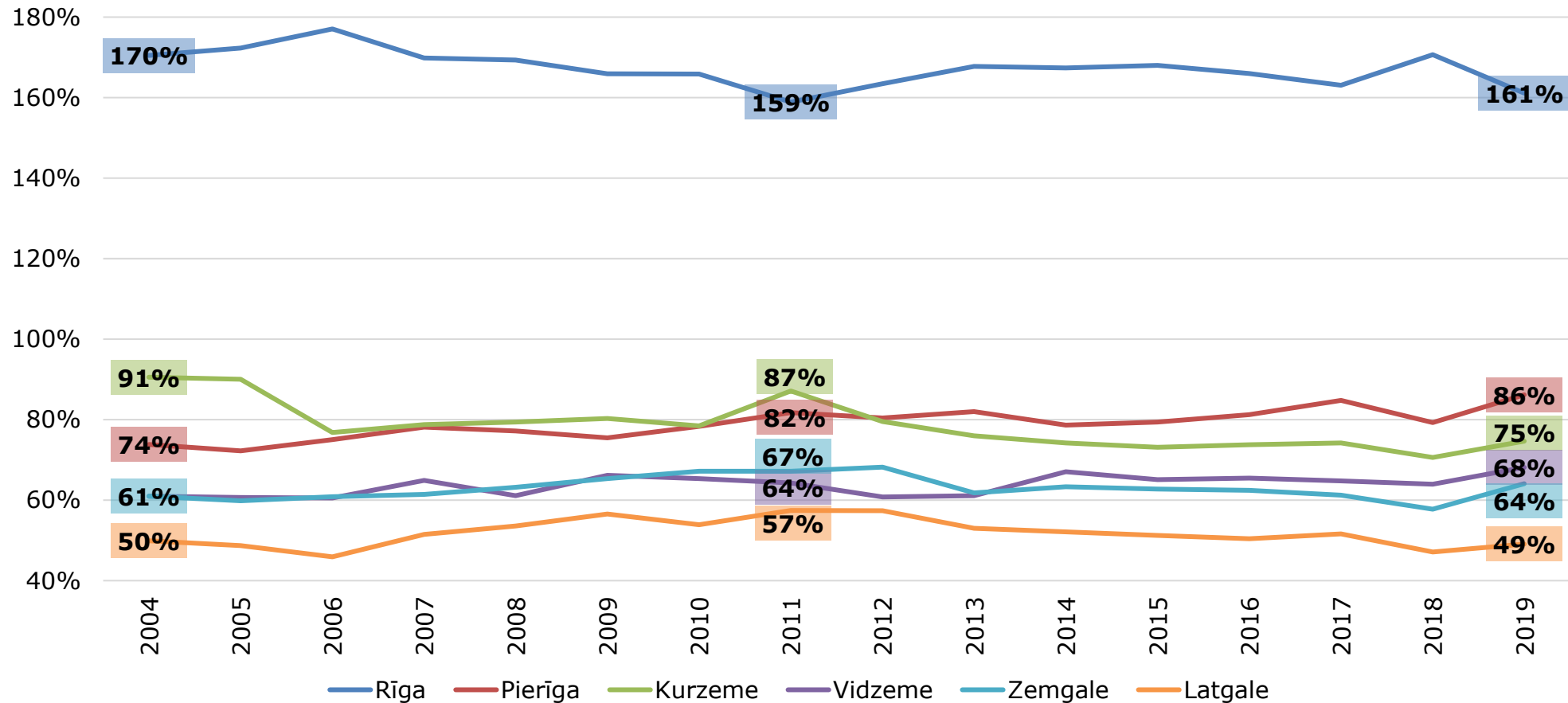

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

IKP izmaiņas reģionos kopš iestāšanās ES (1)

Latvijas statistisko reģionu IKP uz 1 iedzīvotāju īpatsvars (%) pret vidējo IKP uz 1 iedzīvotāju valstī laika periodā no 2004. gada līdz 2019. gadam

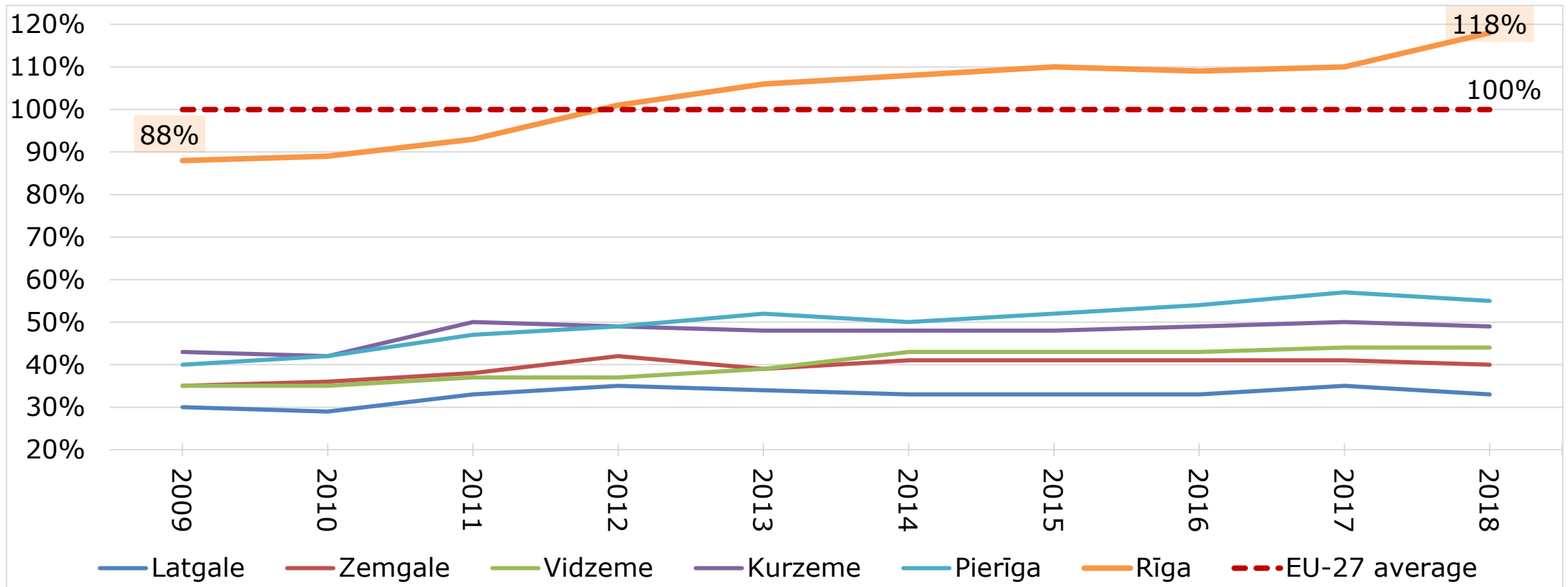

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

IKP izmaiņas reģionos kopš iestāšanās ES (2)

Latvijas *NUTS* 3 reģionu IKP uz 1 iedzīvotāju īpatsvars (%) pret vidējo IKP uz 1 iedzīvotāju ES-27 valstīs laika periodā no 2009. gada līdz 2018. gadam

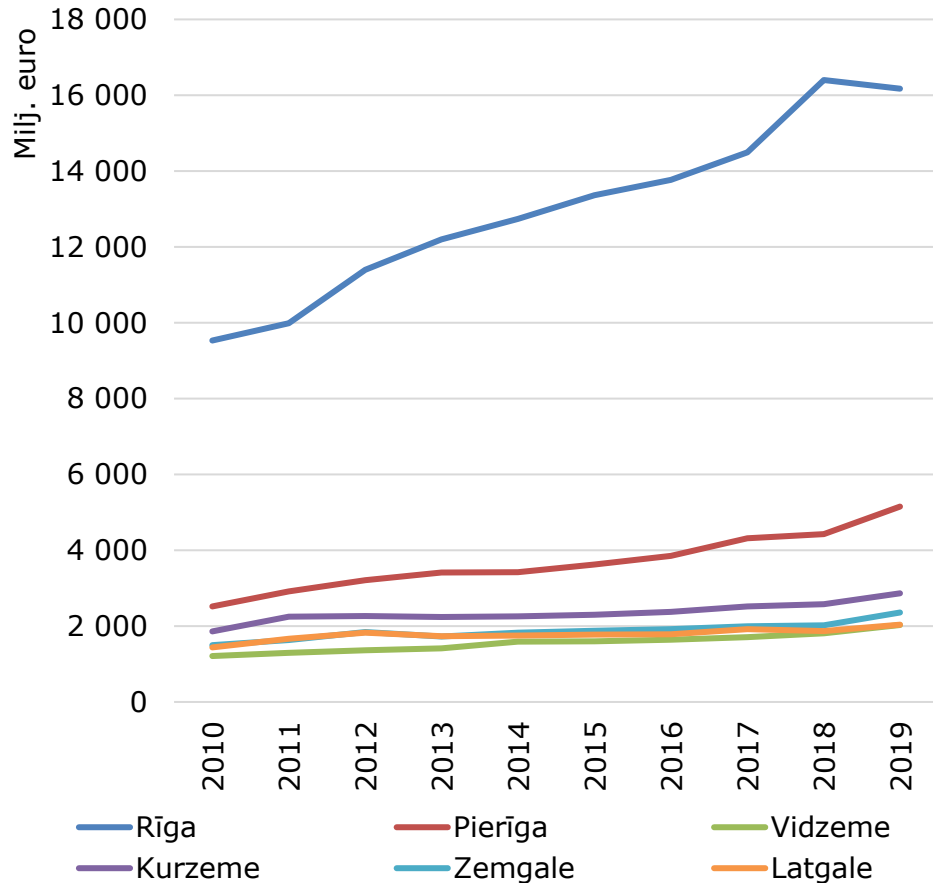
Regional gross domestic product (PPS per inhabitant) by *NUTS* 3 reģions (EU-27 = 100%), Eurostat.
Avots: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10r_3gdp

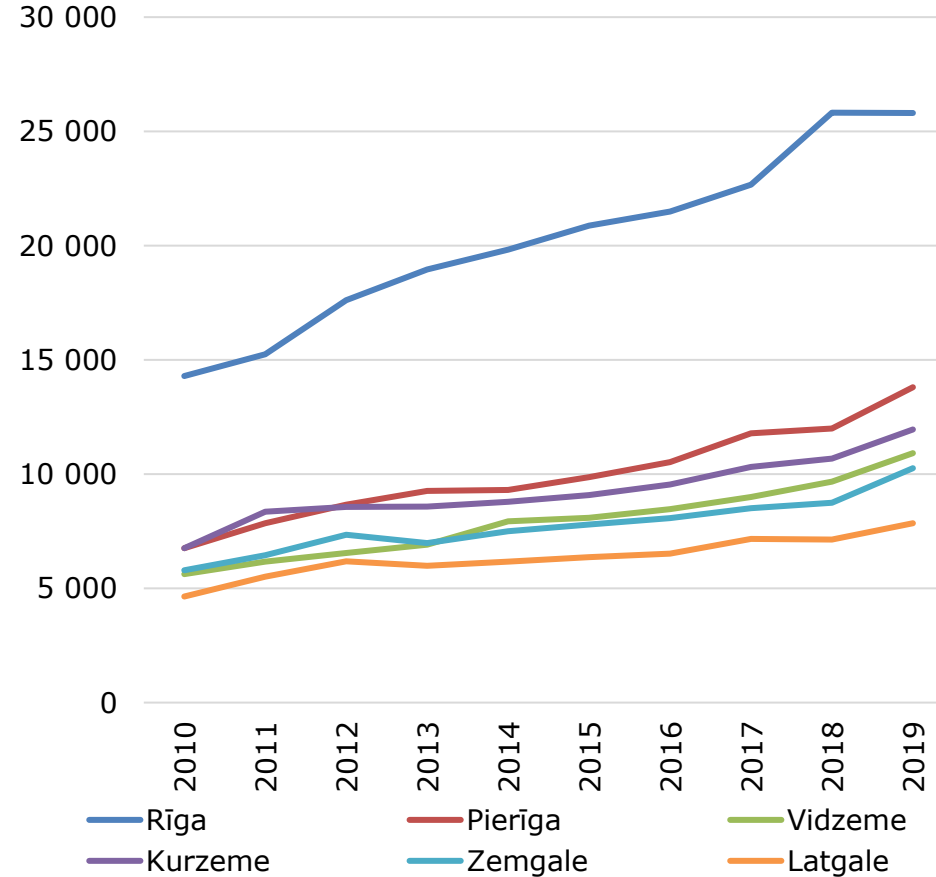
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

IKP izmaiņas – pieaugums visos reģionos

Kopējā IKP apjoma pieaugums periodā no 2010. gada līdz 2019. gadam

IKP uz 1 iedzīvotāju pieaugums laika periodā no 2010. gada līdz 2019. gadam

Pēdējo 10 gadu
laikā ir vērojams
**IKP pieaugums
visos reģionos**

**Reģionos ārpus
Latgales gan
kopējais IKP
apjoms, gan IKP uz
vienu iedzīvotāju
pieaug straujāk**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

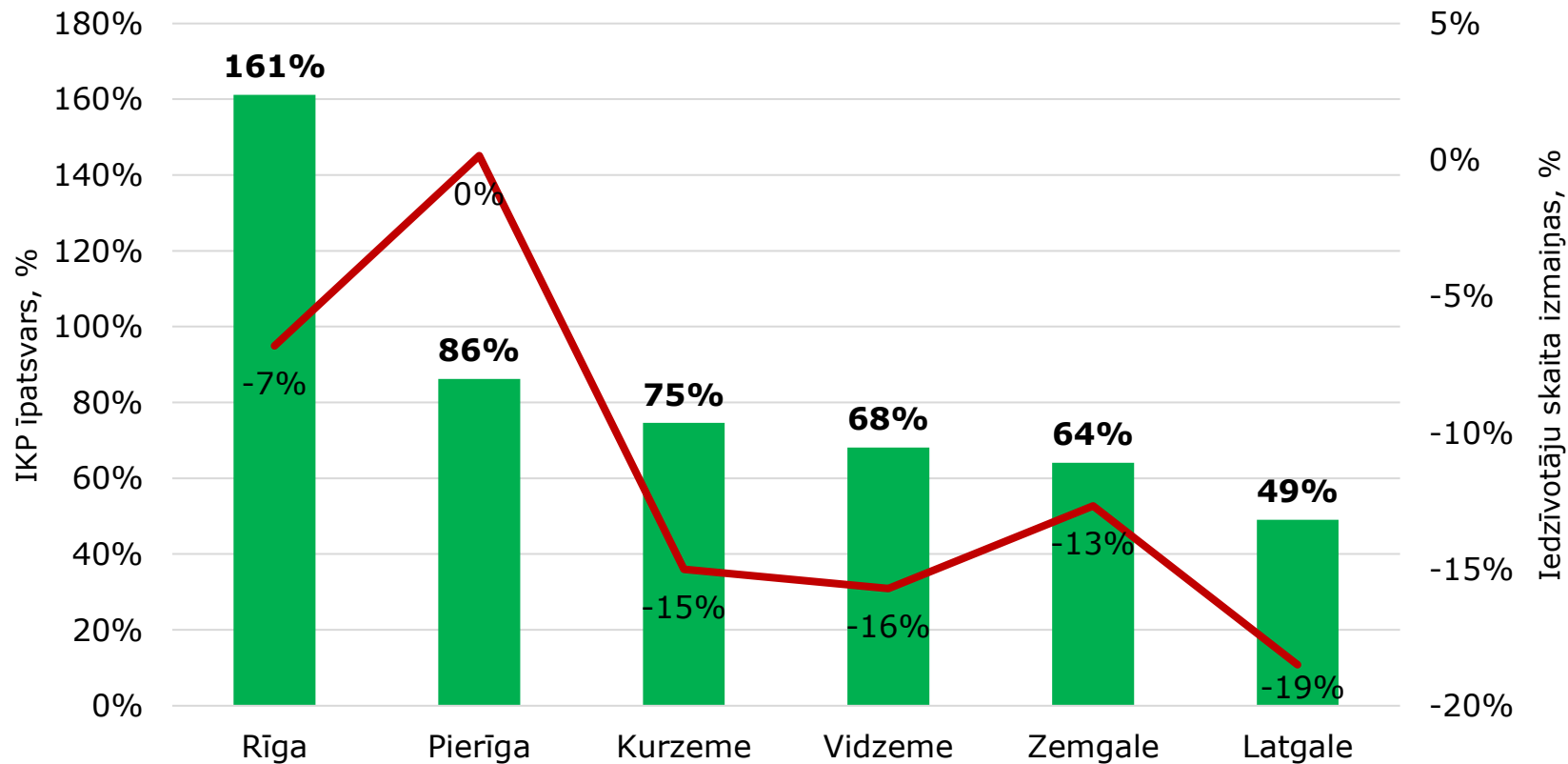
Reģionālās attīstības atšķirības – *ilgtermiņa izaicinājums*

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (1)

Reģionu IKP un iedzīvotāju skaita izmaiņas

■ Reģionu IKP uz 1 iedz. īpatsvars pret Latvijas vidējo IKP uz 1 iedz. 2019.g., %

— Iedzīvotāju skaita izmaiņas 2010.-2020.g., %

Reģionālā IKP
atšķirības

Atšķirības
ienākumos

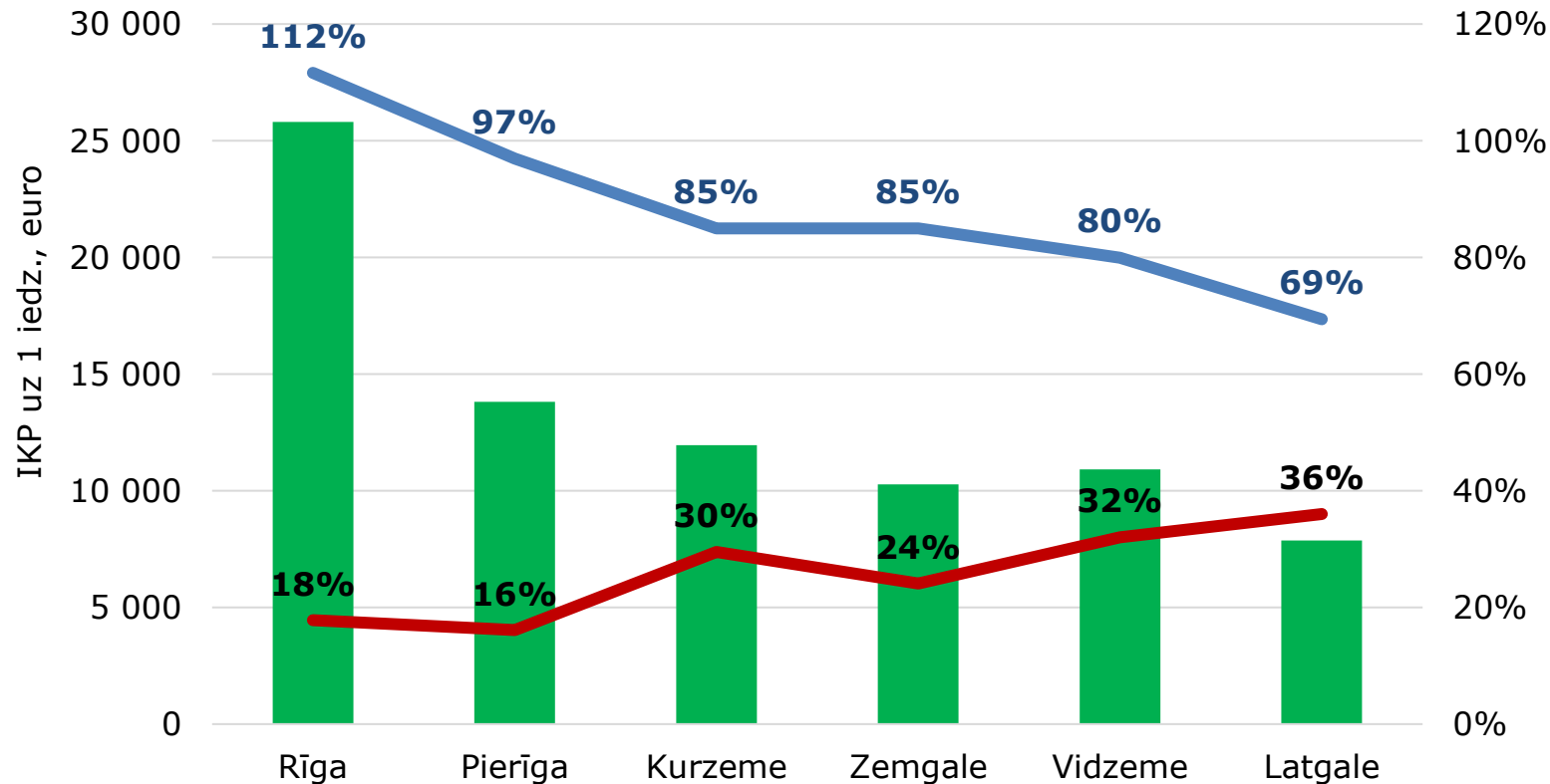
Dzīvesvietas
izvēle

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (2)

IKP, nabadzības riska indekss un darba alga reģionos

■ IKP uz 1 iedzīvotāju 2019.g., euro

■ Nabadzības riska indekss 2020.g., %

■ Vidējā darba alga reģionos pret vidējo darba algu Latvijā 2020.g., %

Reģionos ar zemāku
IKP ir augstāks
nabadzības riska
indekss

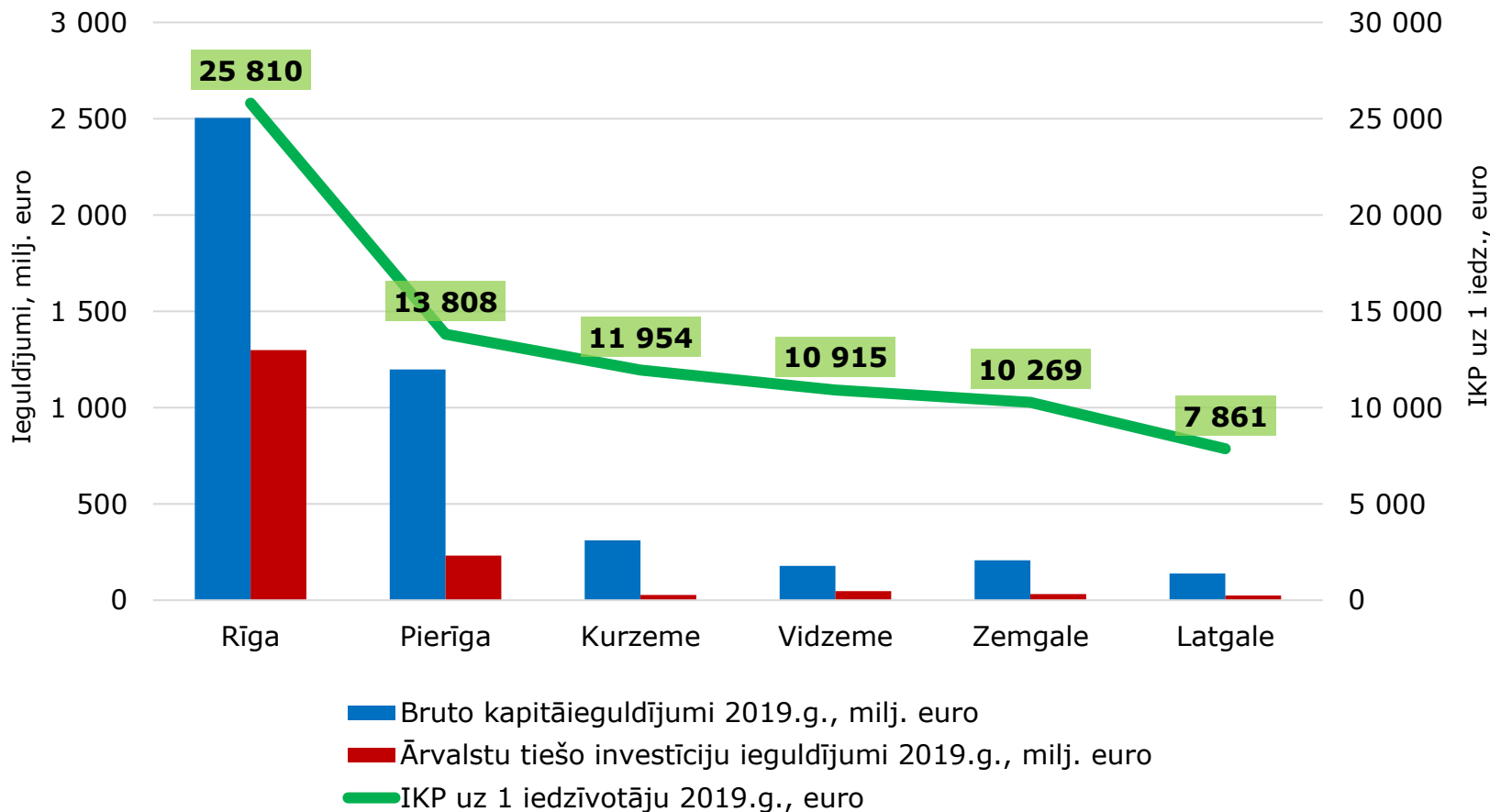
Ievērojamas vidējās
darba algas atšķirības
(līdz pat 1,5 reizēm starp
reģioniem)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (3)

Bruto kapitālieguldījumi un ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) ieguldījumi statistiskajos reģionos 2019. gadā

Reģionos ar **augstāku IKP** uz 1 iedzīvotāju ir **lielāks kapitālieguldījumu un ĀTI ieguldījumu apjoms**

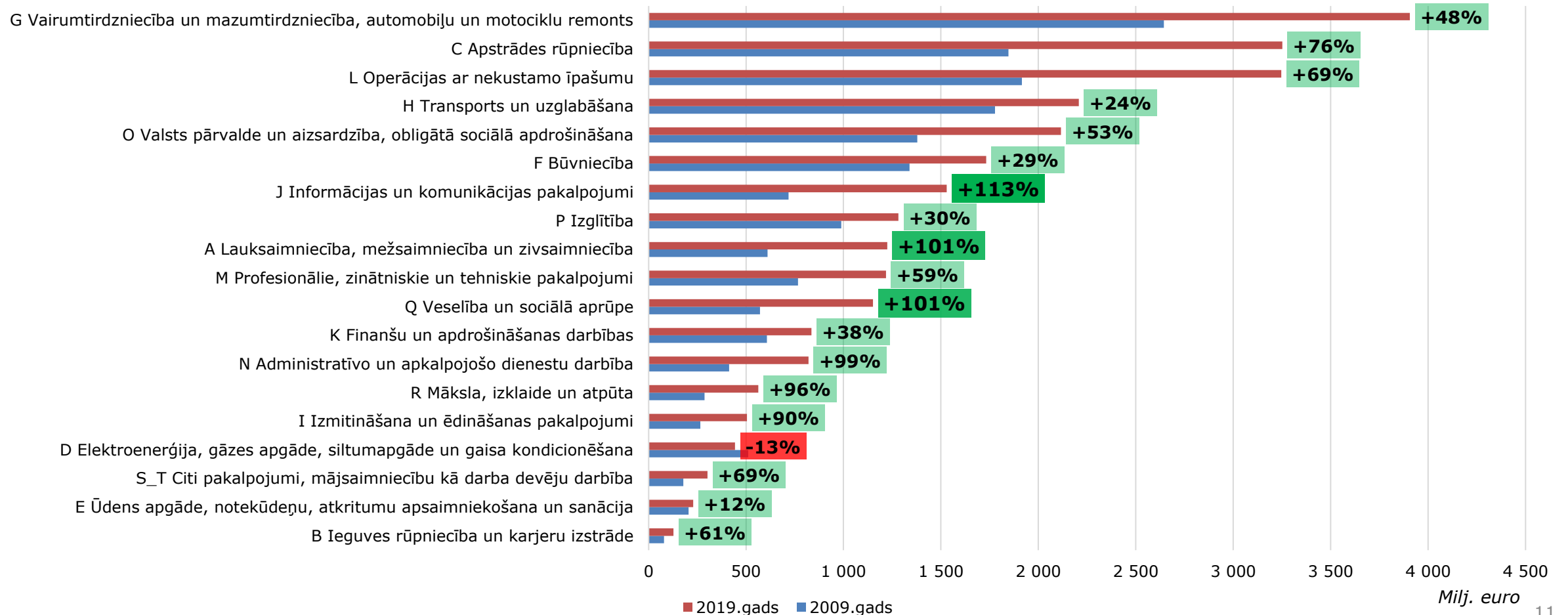
Bruto kapitālieguldījumi starp Rīgas reģionu un Latgales reģionu **atšķiras līdz pat 18 reizēm**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (4)

Kopējā pievienotā vērtība Latvijā 2009. gadā un 2019. gadā

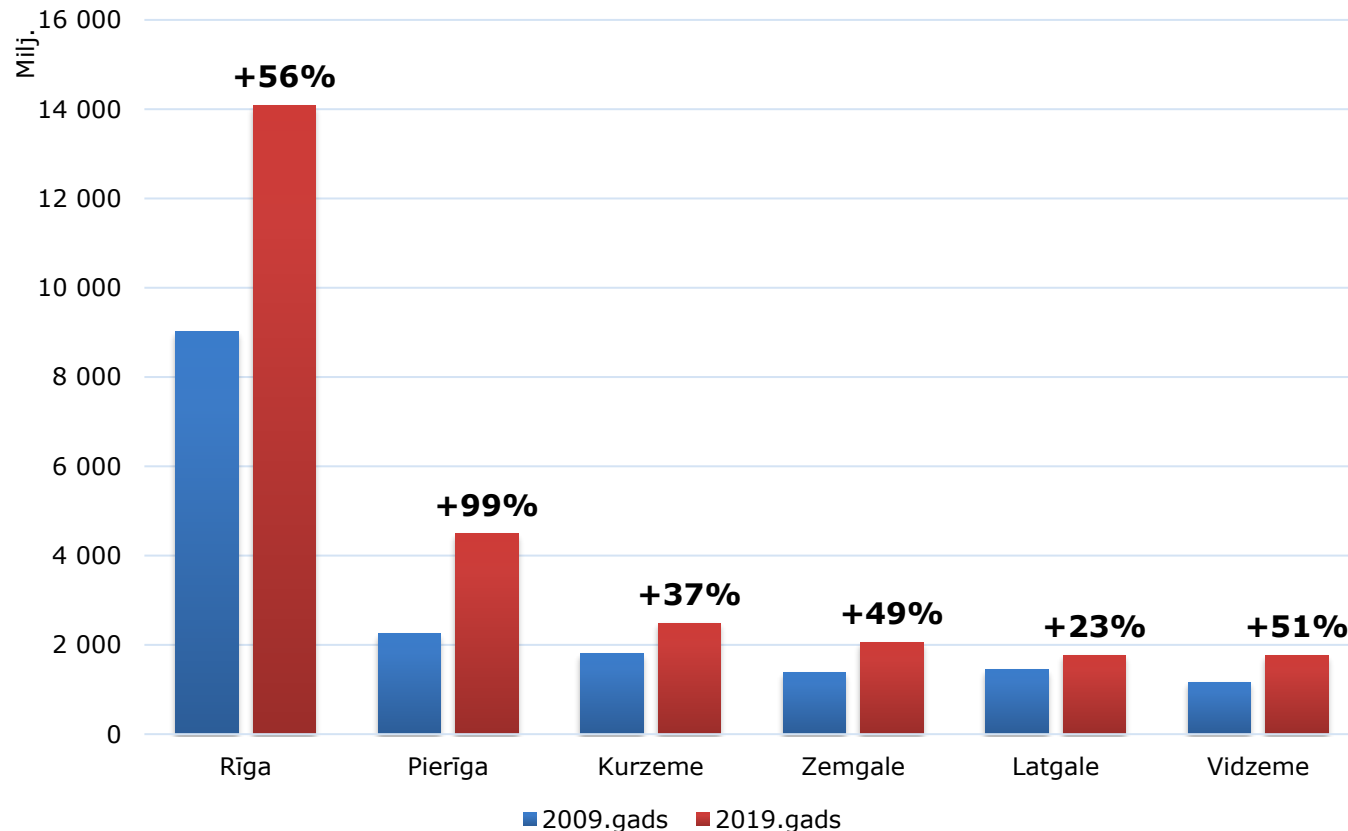

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (5)

Kopējā pievienotā vērtība pa reģioniem 2009. gadā un 2019. gadā

Avots: CSP

Kāpēc reģioni ārpus Rīgas un Pierīgas pēdējos gados auguši lēnāk?

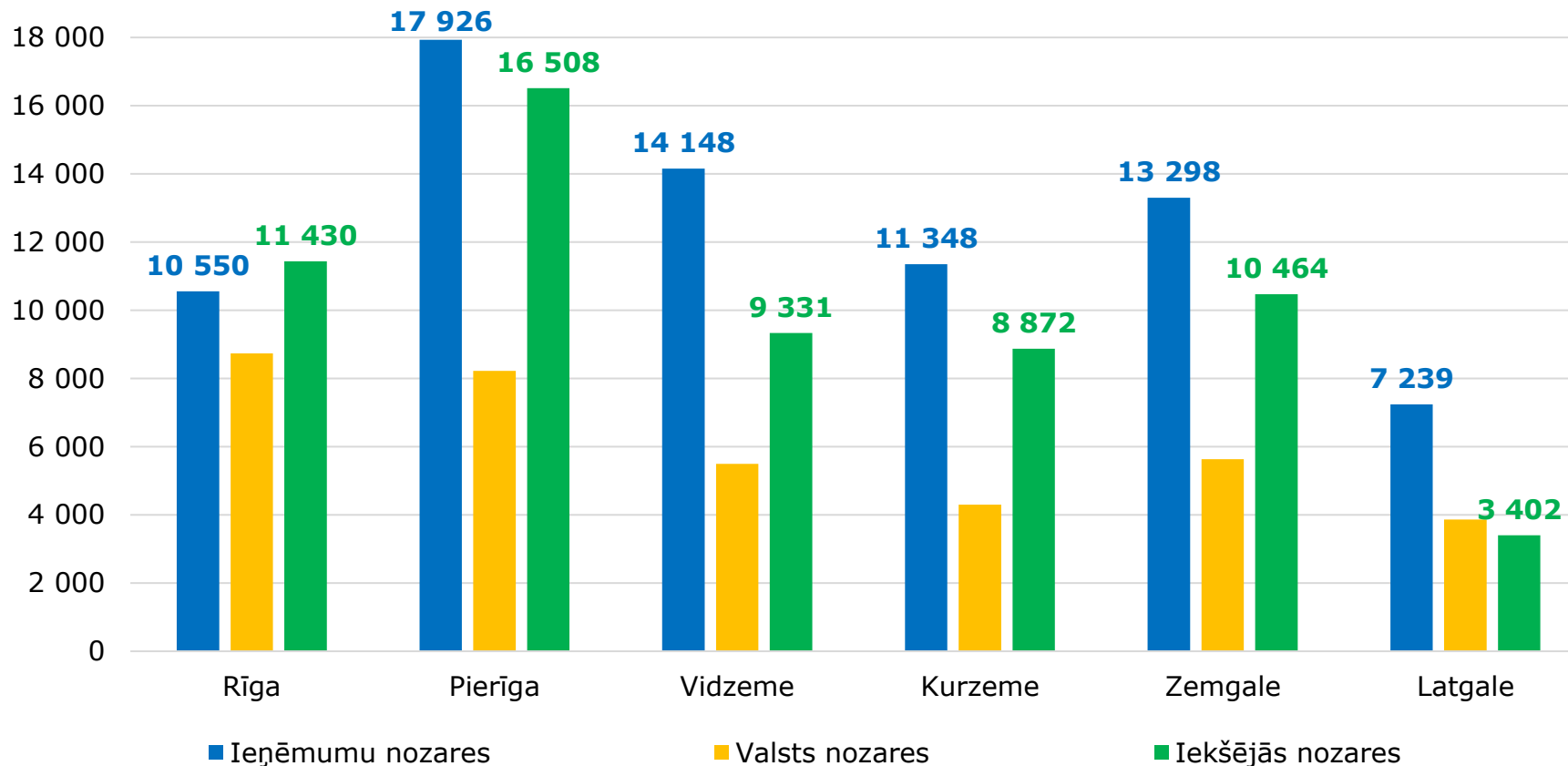
- **IKT pakalpojumu attīstība** – Rīgā nozares pievienotā vērtība 10 gadu laikā pieaugusi vairāk nekā divas reizes, bet Pierīgā – gandrīz piekāšojusies. Savukārt Latgalē tajā pašā laikā vērojams IKT nozares pievienotās vērtības kritums.
- **Būvniecības nozare** – Latgale ir vienīgais reģions, kurā nozares pievienotā vērtība ir samazinājusies (kopumā par 31% jeb 35 milj. euro).
- **Finanšu un apdrošināšanas sektors** – Latgalē 2009. gadā šajā nozarē bija otrs augstākais pievienotās vērtības rādītājs (vairāk nekā 30 milj. euro), savukārt 2019. gadā tas samazinājies līdz 12 milj. euro (par 60%), kas ir zemākais starp visiem reģioniem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (6)

Pievienotās vērtības pieaugums uz nodarbināto no 2009. gada līdz 2019. gadam pa nozaru kategorijām (grupām), euro

Lai samazinātos reģionālās attīstības atšķirības, **būtiska ir tieši ieņēmumus radošo nozaru izaugsme**

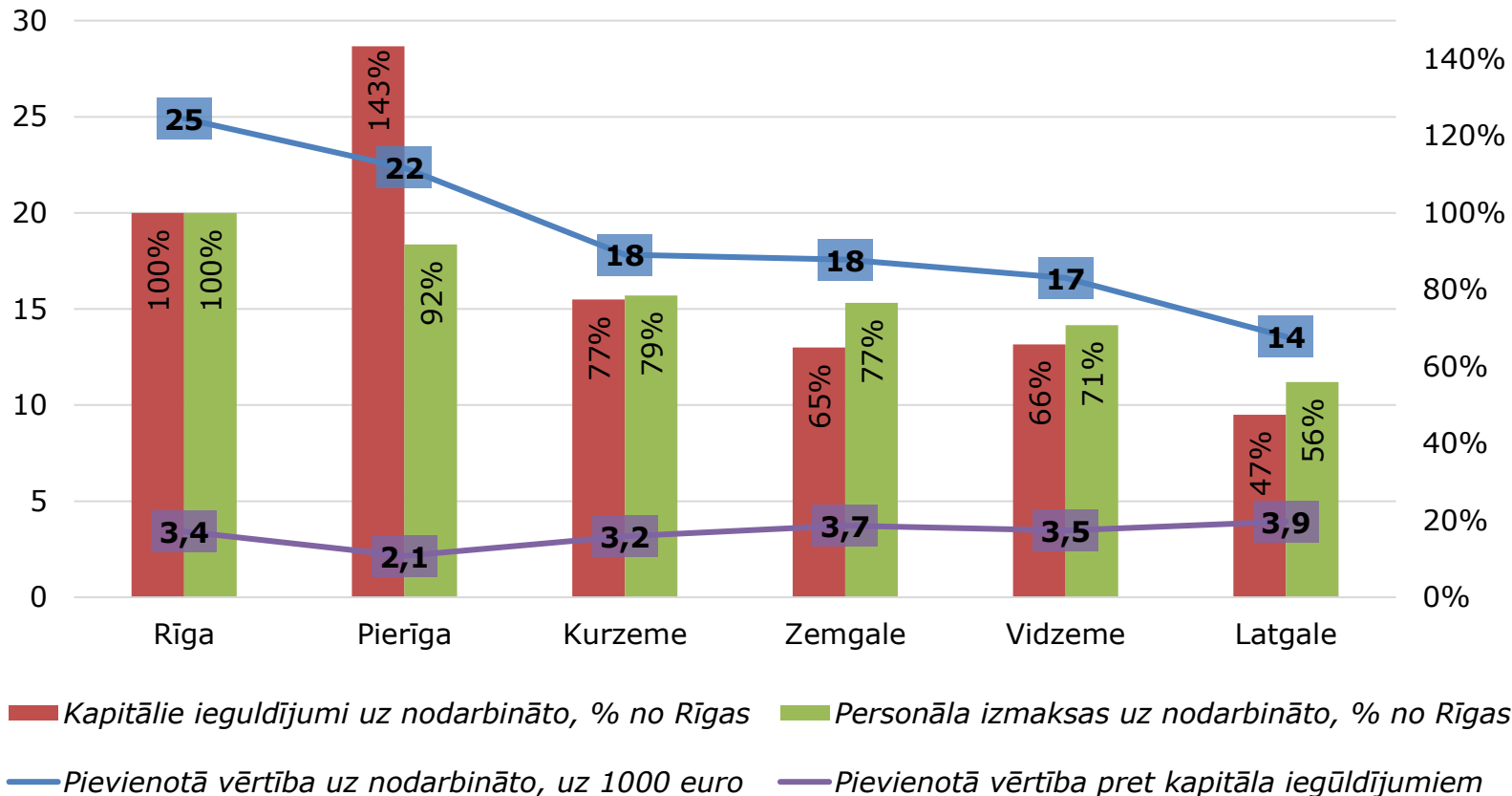
Būtiskas ir tās **nozares**, kas **reģioniem piesaista ieņēmumus**, jo to galaprodukciju vai pakalpojumus **pamatā eksportē**, vai arī tam ir **augsts eksporta potenciāls**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (7)

Pievienotā vērtība, bruto kapitālieguldījumi un personāla izmaksas reģionos 2019. gadā

Investīciju atdeve no 1 *euro* kapitālajiem ieguldījumiem pievienotajā vērtībā ir **līdzīga vai pat nedaudz augstāka reģionos**

Kapitālie ieguldījumi uz vienu nodarbināto starp reģioniem atšķiras līdz pat 3 reizēm – augstākie tie ir Pierīgā (10 399 *euro* uz vienu nodarbināto), bet zemākie Latgalē (3 444 *euro* uz vienu nodarbināto)

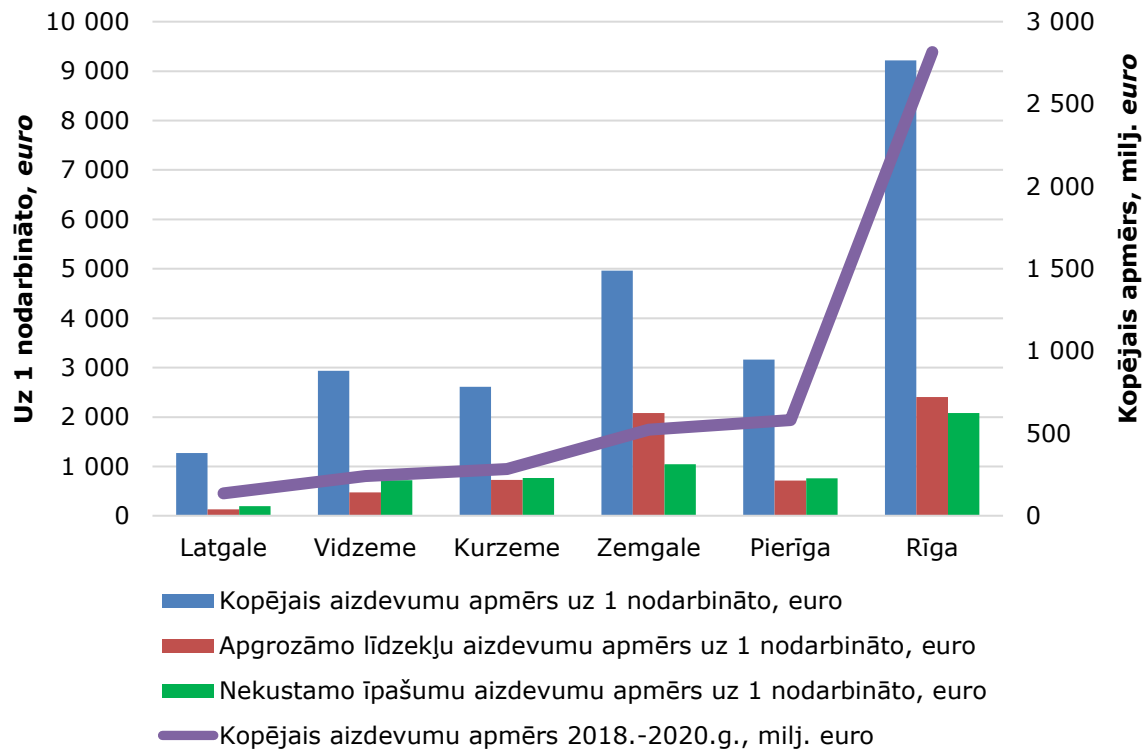
Pievienotā vērtība uz nodarbināto ir augstāka attīstītākajos reģionos (ar augstāko IKP)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

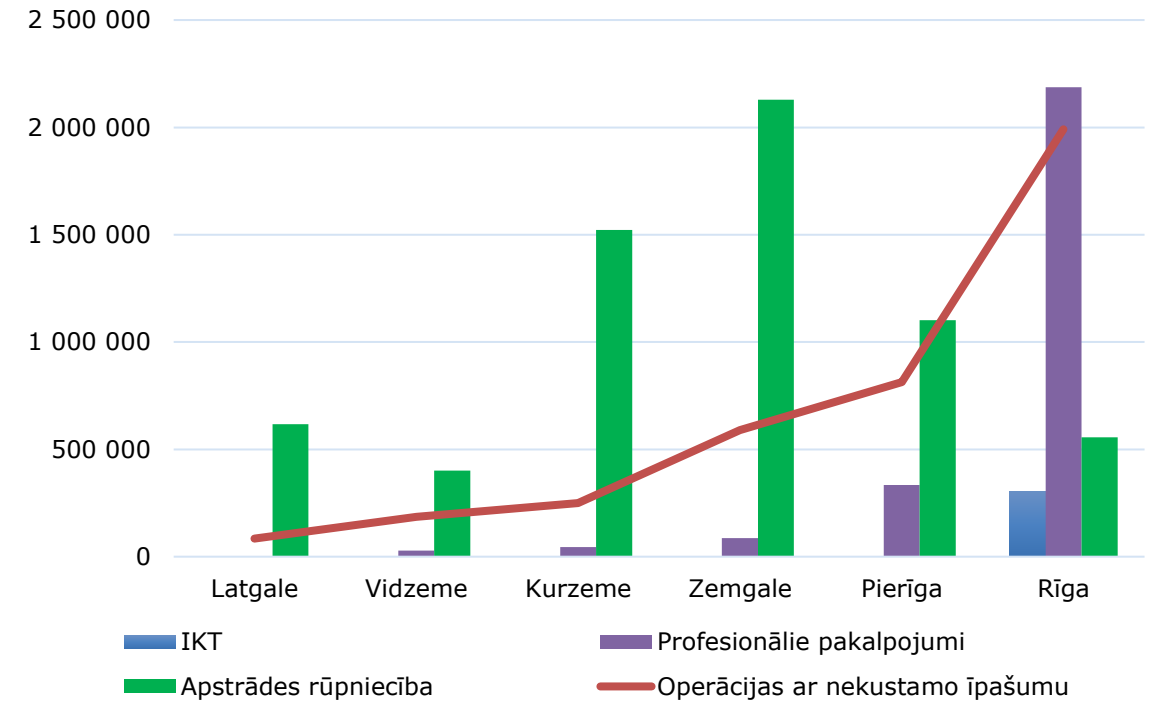
Reģionālās attīstības atšķirības (8)

Komercbanku izsniegtie aizdevumi komersantiem 2018.–2020. gadā kopā un uz vienu nodarbināto

Avots: Kredītu reģistra dati par izsniegtajiem aizdevumiem; CSP dati par nodarbināto skaitu 2020. gadā

Vidējais aizdevuma apmērs nekustamajā īpašumā pa nozarēm 2018.–2020. gads, euro

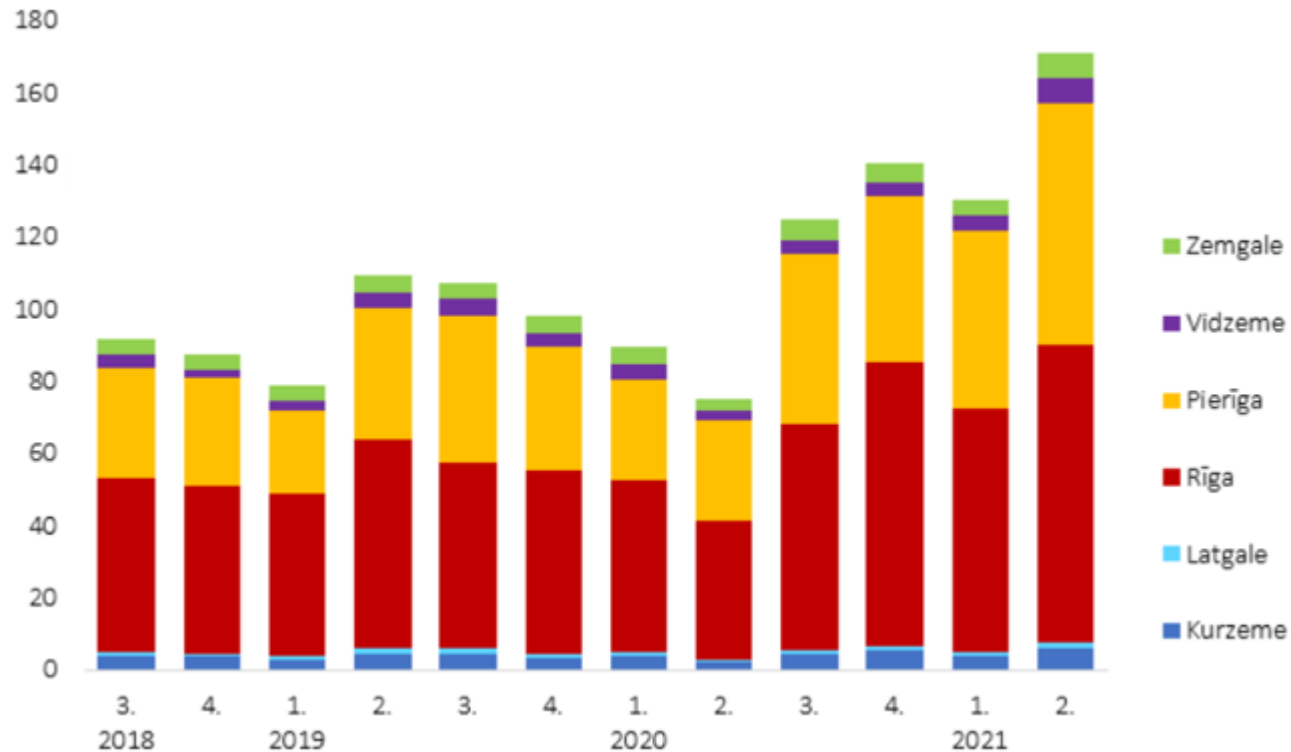
Avots: Kredītu reģistra dati par izsniegtajiem aizdevumiem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Reģionālās attīstības atšķirības (9)

Mājsaimniecībām no jauna izsniegto mājokļa kredīti reģionos (milj. eiro)

Latvijas Bankas ekspertu secinājumi

- Mājokļu kredīvēšana koncentrējas Rīgā un Pierīgā.
- Pēdējos gados reģionālās atšķirības mājokļu kredīvēšanā būtiski pieaugušas, un var teikt, ka reģionos banku konkurence ir nepietiekama.
- Kredīvēšanas nosacījumi ir atšķirīgi reģionu dalījuma. Latgalē tie ir visstingrākie, bet Rīgā, Pierīgā un Zemgalē – labvēlīgāki.
- Valsts atbalsta programmā mājokļu iegādei ģimenēm ar bērniem būtu jāiekļauj reģionālā dimensija (lielāku atbalstu paredzot reģioniem ārpus Rīgas un Pierīgas).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ES fondu ieguldījumi 2014.–2020. gada plānošanas periodā

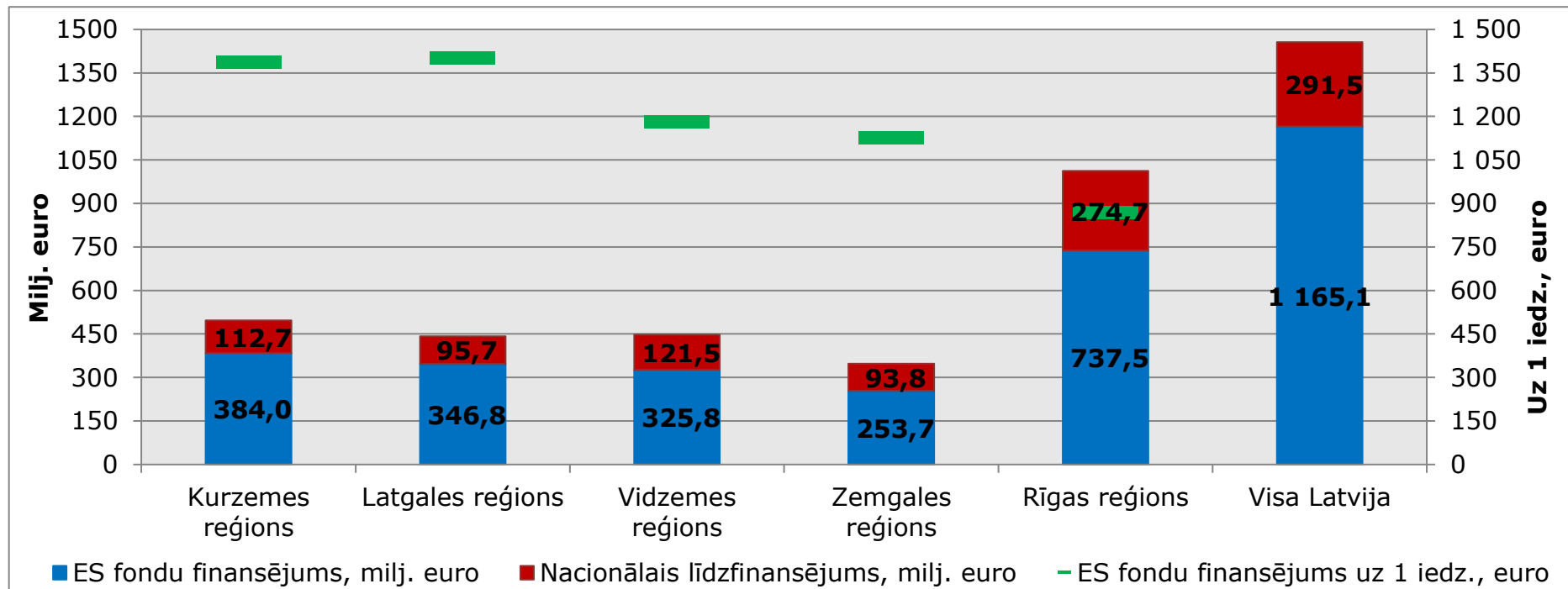
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (1)

Uz 2022. gada 4. jūniju veikti maksājumi **2 131 projektam, kopējo ieguldījumu summu veido 4 202 666 346 euro**, no tiem:

- **3 212 874 491 euro** ES fondu finansējums (72,7% no kopējā pieejamā ES fondu finansējuma);
- **989 791 854 euro** nacionālais līdzfinansējums.

Izmaksātais ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējums reģionālā dalījumā

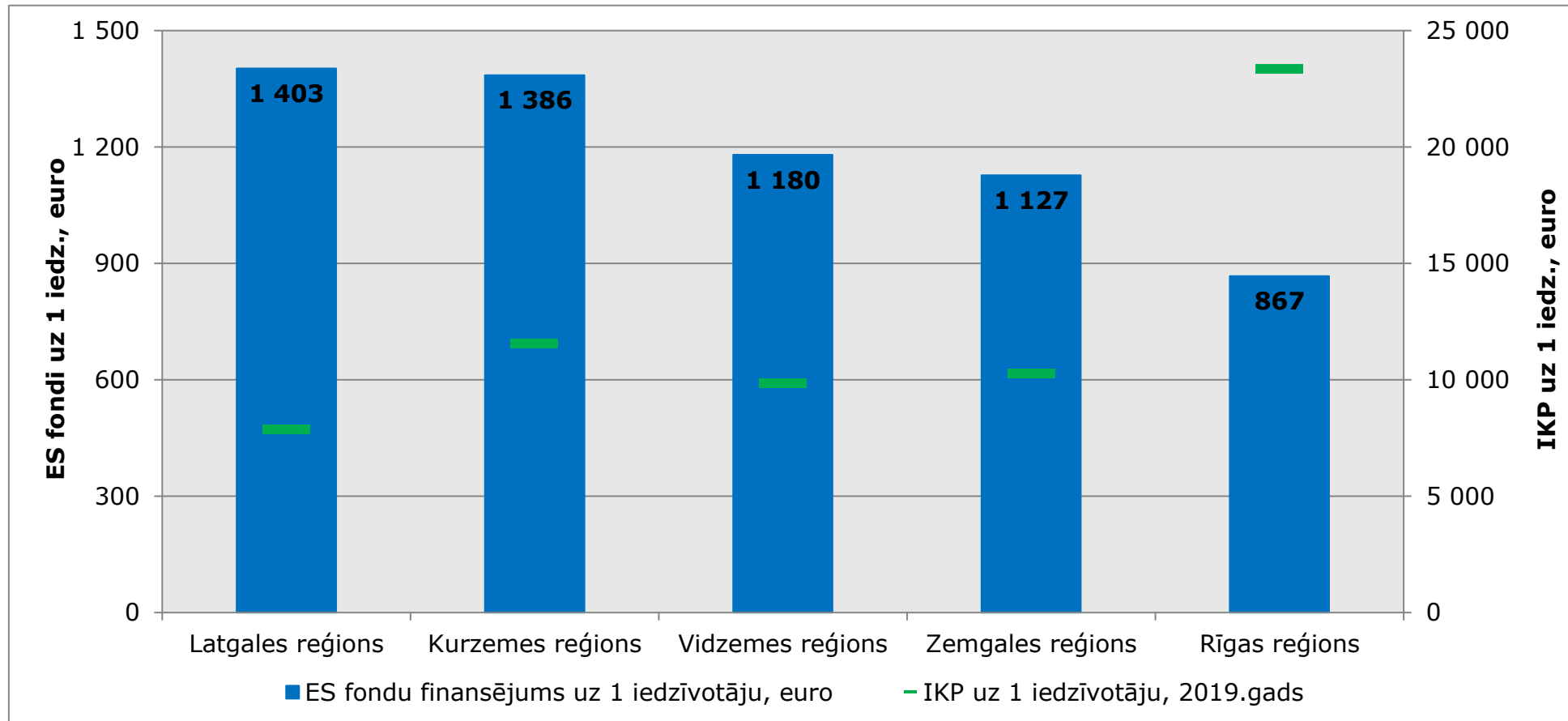

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (2)

ES fondu ieguldījumi uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionu dalījumā pret IKP

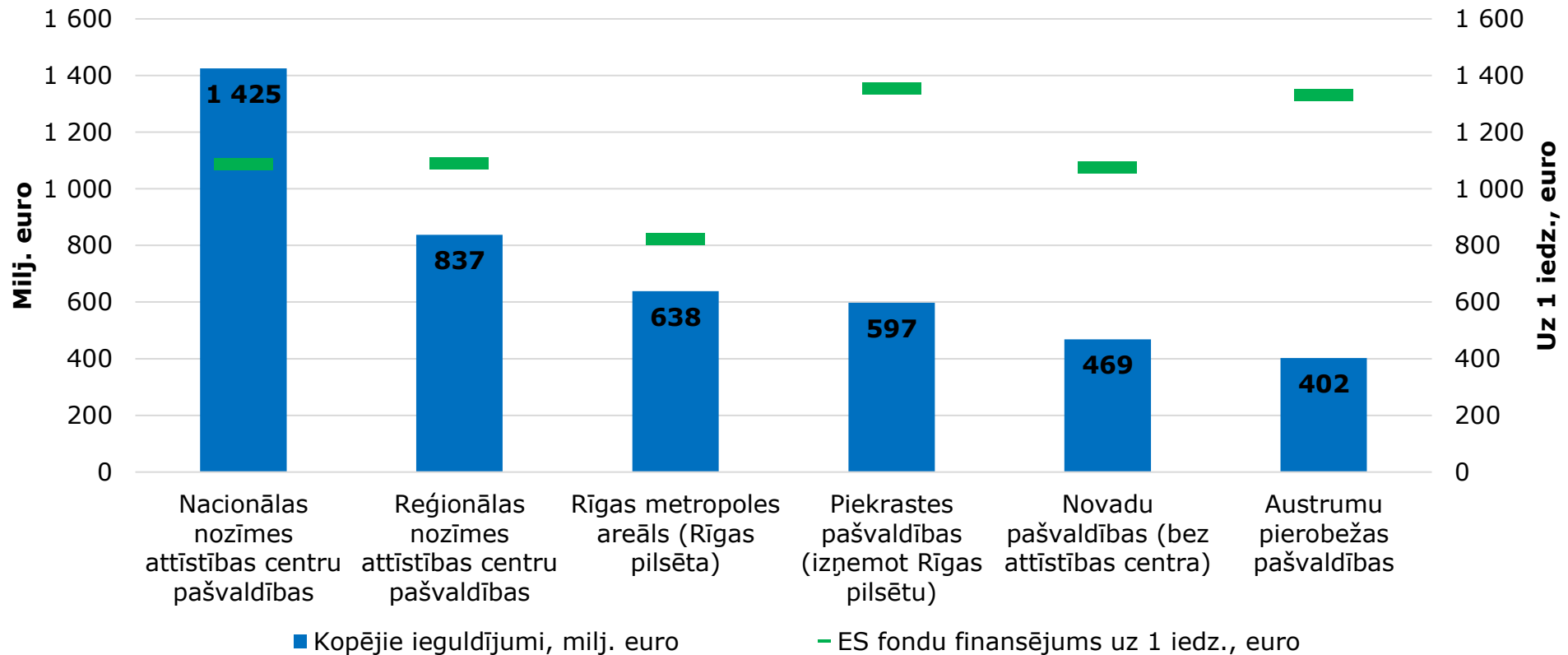
Avots: VARAM veidots.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (3)

Ieguldījumu sadalījums pa reģionālās politikas mērķteritorijām

Avots: VARAM veidots.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (4)

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda kopējo ieguldījumu sadalījums pa atbalsta jomām

Nr.	Atbalsta joma	Kopējais finansējums, <i>euro</i>	ES fondu finansējums, <i>euro</i>	Projektu skaits
1.	Transports	787 821 912	661 053 606	79
2.	Izglītība	569 247 055	416 735 221	186
3.	Vides aizsardzība	544 690 073	421 712 717	235
4.	Energoefektivitāte	507 048 893	336 346 554	453
5.	Pētniecība un attīstība	500 378 670	337 850 440	346
6.	Uzņēmējdarbības atbalsts	429 117 406	321 804 901	170
7.	Nodarbinātības veicināšana	260 534 907	213 412 778	10
8.	Veselības aprūpe	167 786 774	141 936 688	363
9.	IKT	130 837 056	111 211 497	58
10.	Tehniskā palīdzība	107 195 522	91 116 194	82
11.	Kultūra un tūrisms	105 741 864	84 564 590	26
12.	Sociālā iekļaušana	83 489 561	67 669 149	116
13.	Publiskā pārvalde	8 776 653	7 460 155	7
	Kopā	4 202 666 346	3 212 874 491	2 131

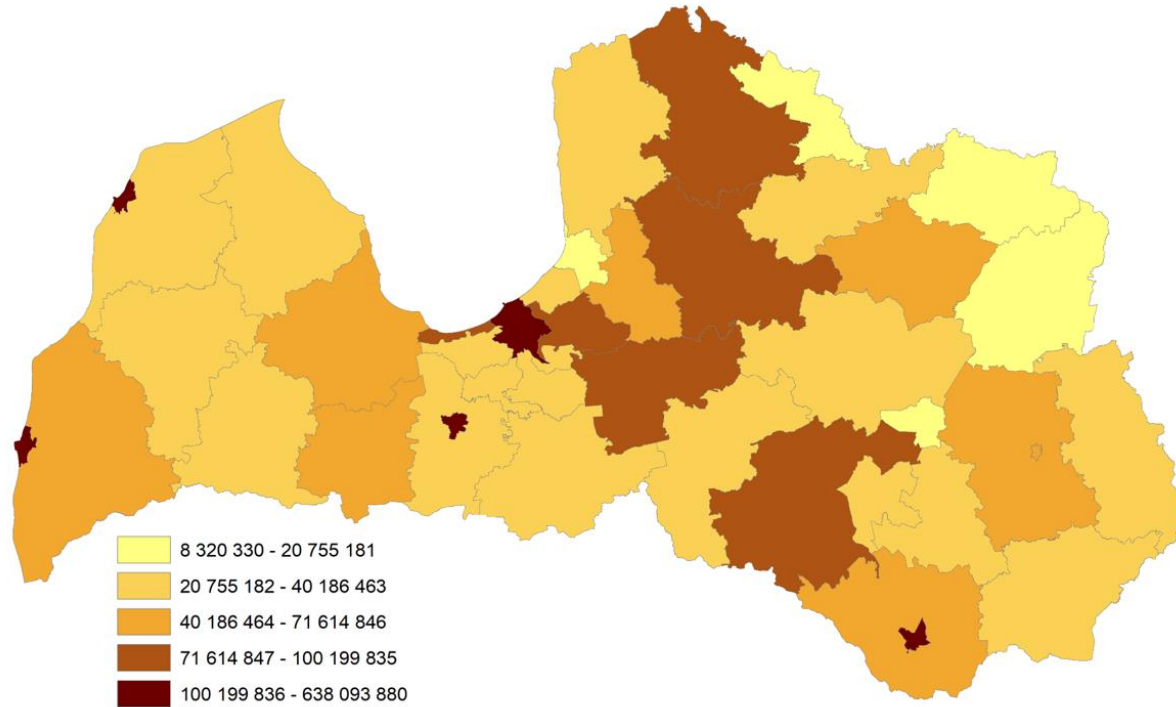
Avots: VARAM veidots.

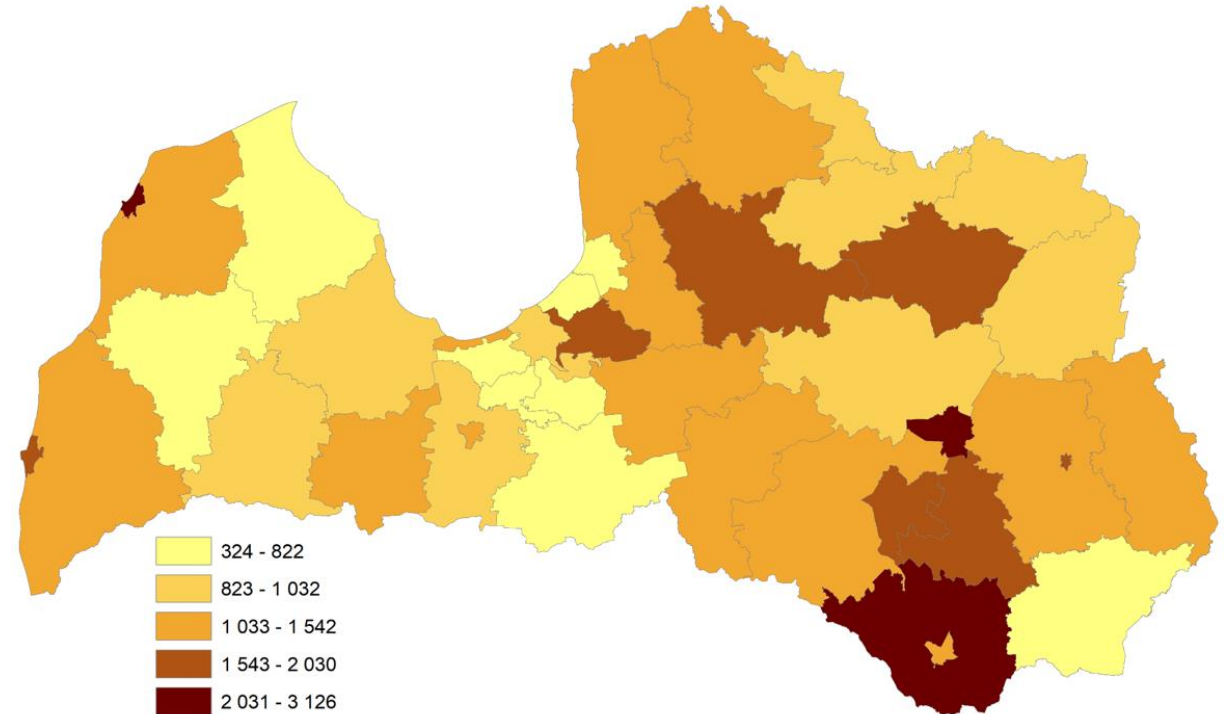
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (5)

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda
veiktie maksājumi pašvaldību dalījumā

ES fondu finansējums uz vienu iedzīvotāju
pašvaldību dalījumā

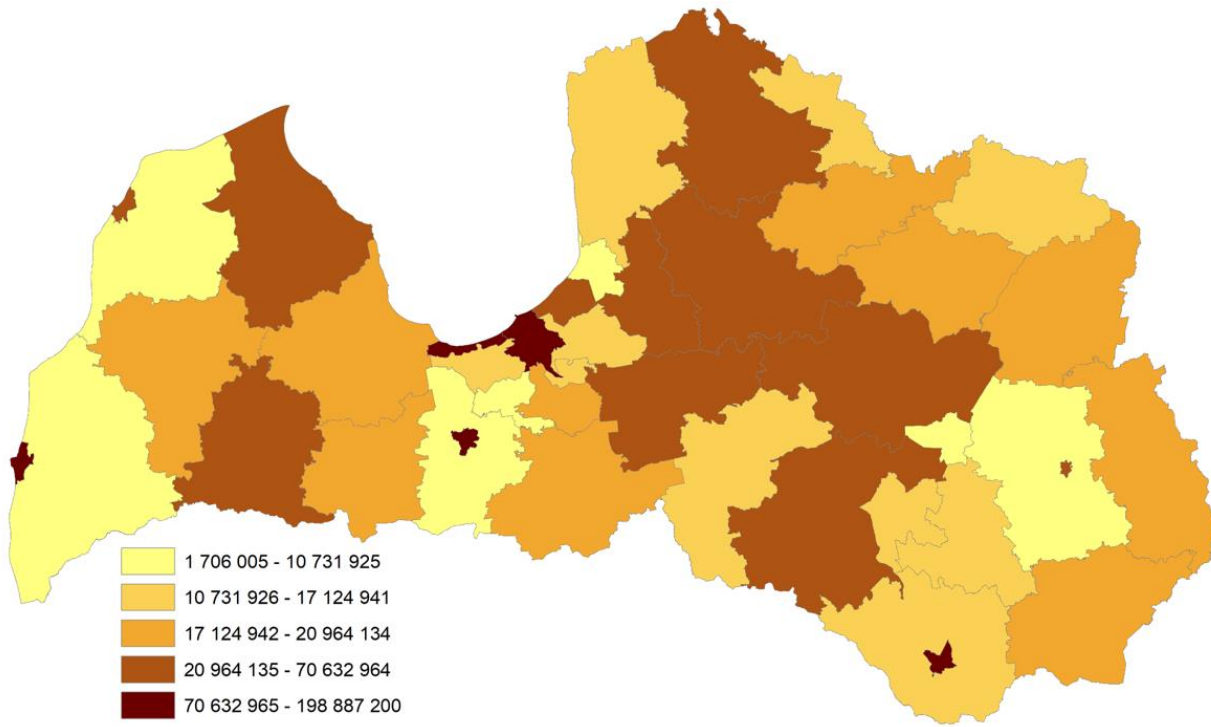

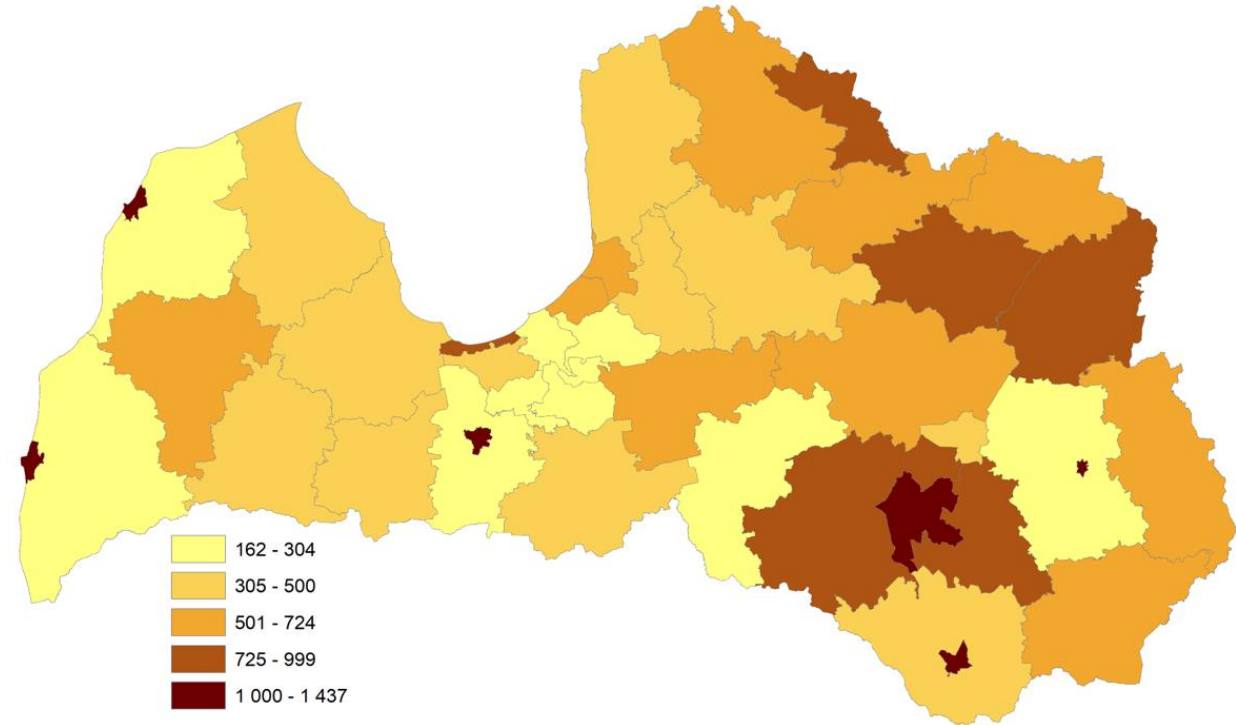
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Faktiski veiktie ieguldījumi ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijas teritorijās (6)

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda veiktie maksājumi pašvaldību dalījumā (ieguldījumi, kur finansējuma saņēmēji ir pašvaldības, pašvaldību iestādes, pašvaldību aģentūras, pašvaldību kapitālsabiedrības)

ES fondu finansējums uz vienu iedzīvotāju pašvaldību dalījumā (ieguldījumi, kur finansējuma saņēmēji ir pašvaldības, pašvaldību iestādes, pašvaldību aģentūras, pašvaldību kapitālsabiedrības)

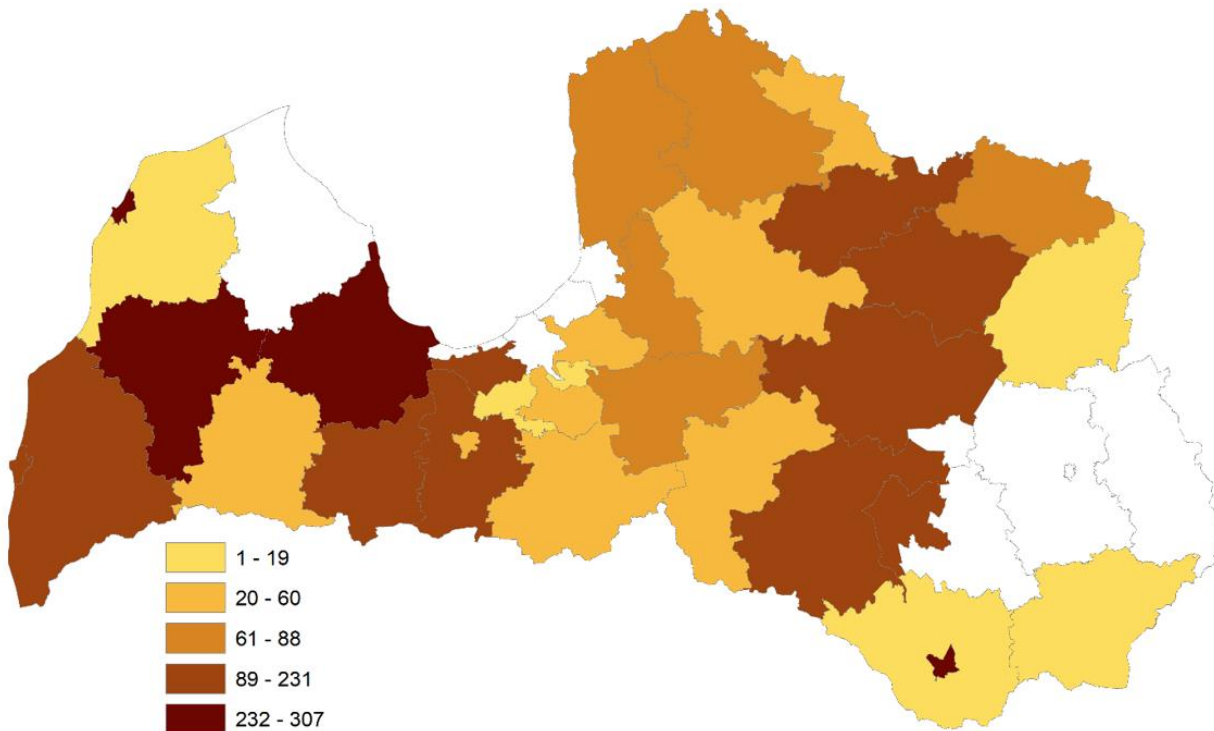
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Sasniegtie rādītāji ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā uzņēmējdarbības jomā

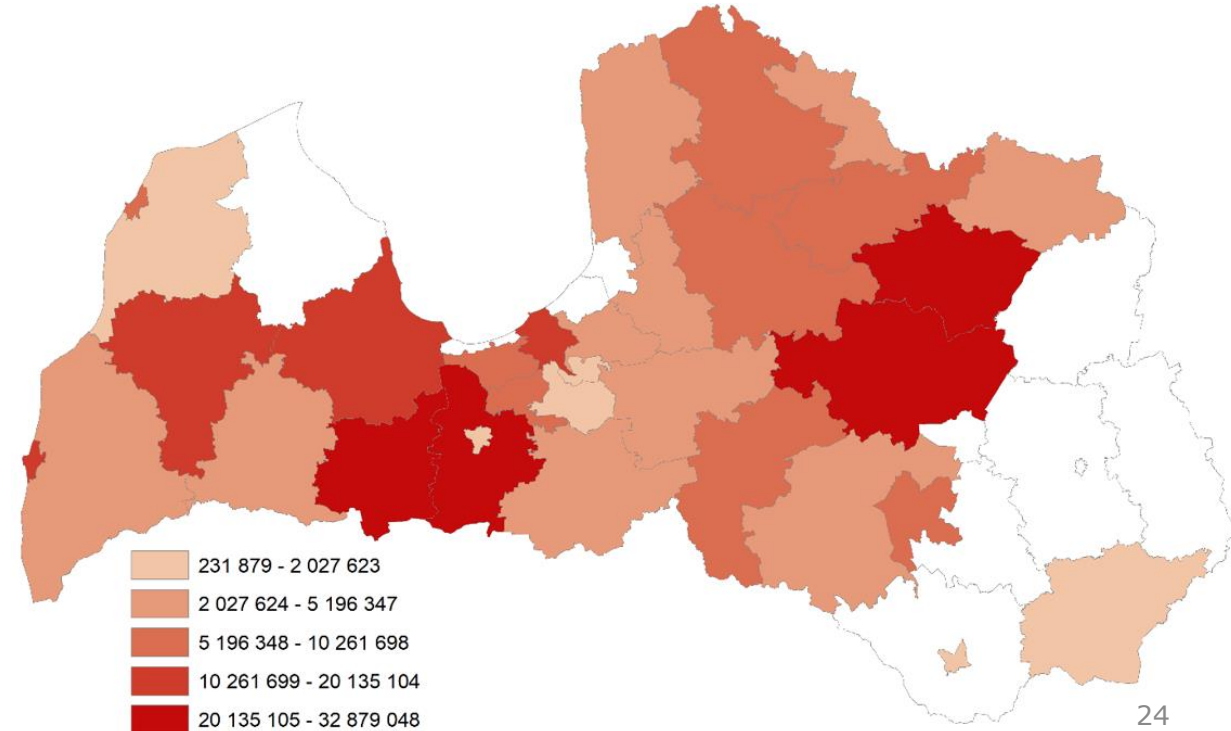
Uzņēmējdarbības aktivitāšu (SAM 3.3.1., SAM 5.6.2. un SAM 3.1.1.5.) ietvaros līdz 2022. gada 9. decembrim:

- ir **izveidotas 3 238 jaunas darba vietas**, no kurām visvairāk SAM 5.6.2. ietvaros – 1 533 darba vietas;
- ir **piesaistītas nefinanšu investīcijas 277 milj. euro** apmērā no privātā sektora puses.

Izveidotās darba vietas (kopā SAM 3.3.1., SAM 5.6.2. un SAM 3.1.1.5.), skaits

Piesaistītās nefinanšu investīcijas (kopā SAM 3.3.1., SAM 5.6.2. un SAM 3.1.1.5.), euro

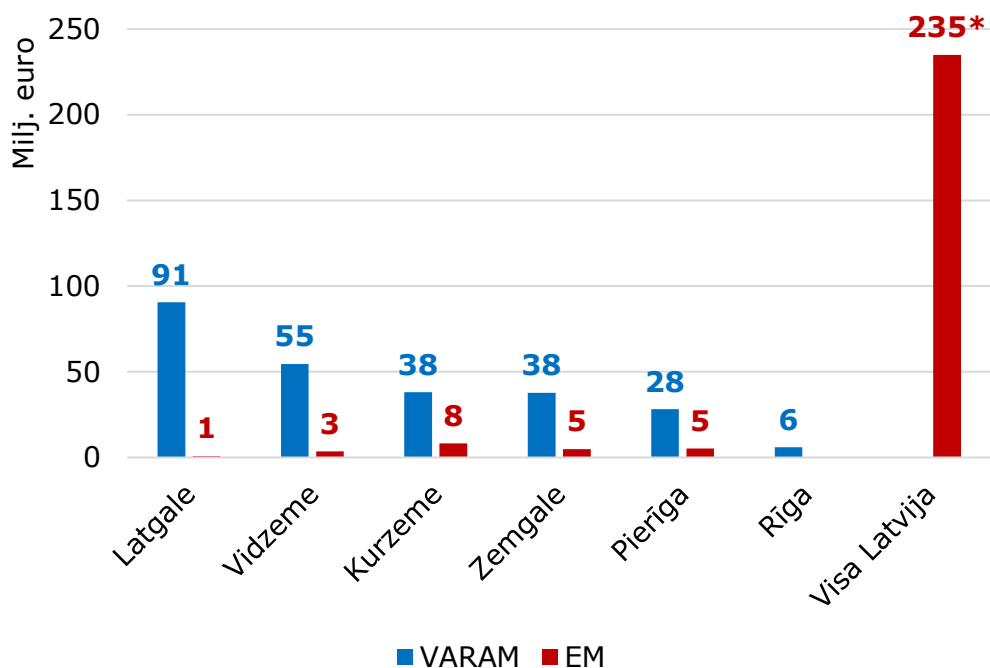

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ieguldījumi uzņēmējdarbības jomā

ES fondu ieguldījumi uzņēmējdarbības jomā – VARAM un EM specifiskie atbalsta mērķi, milj. euro

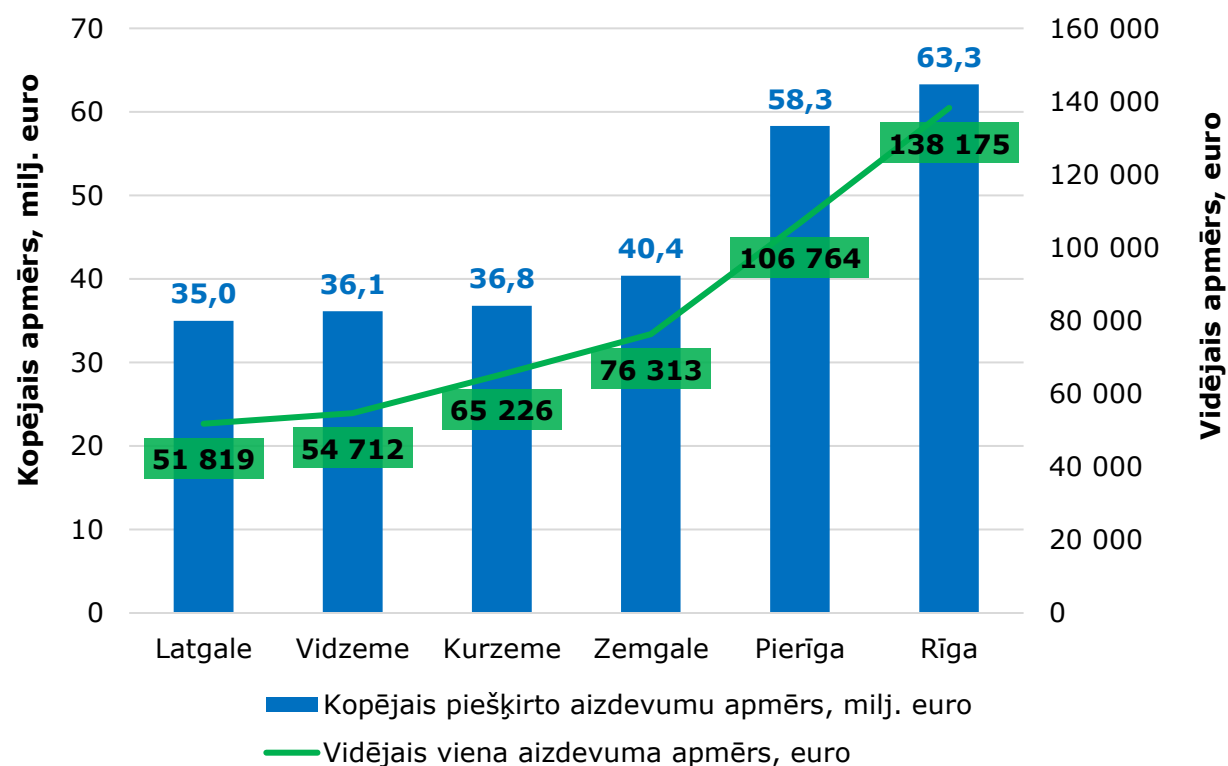

Avots: KP VIS dati (VARAM SAM 3.3.1. un SAM 5.6.2.; EM SAM 3.1.1.5., SAM 3.1.1.6., SAM 3.2.1.1., SAM 3.2.1.2., kā arī finansēšanas nolīgumi)

* Šajā finansējumā ietilpst 4 projekti:

- Finansēšanas nolīgums par Fondu fonda un Finanšu instrumentu īstenošanu (ALTUM);
- Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (LIAA);
- Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators (LIAA);
- Latvijas starptautiskās konkurētspējas veicināšana tūrismā (LIAA).

ALTUM izsniegtie aizdevumi komersantiem 2018.–2020. gads, euro

Avots: ALTUM dati par izsniegtajiem aizdevumiem komersantiem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Progress projektu ieviešanā (SAM 5.6.2 un SAM 3.3.1.)

SAM 5.6.2 ietvaros plānoti 130 projekti ar kopējo finansējumu 390 132 093 *euro* (ERAF 247 541 921 *euro*).

No 130 projektiem – 69 ir pabeigti un 61 tiek ieviests.

SAM 3.3.1 ietvaros plānots 101 projekts ar kopējo finansējumu 107 623 484 *euro* (ERAF 57 582 037 *euro*).

No 101 projekta – 92 ir pabeigti un 9 tiek ieviesti.

	Plānotie	Sasniegtie
Jaunradītās darba vietas	5 673	1 533
Nefinanšu investīcijas, eiro	358 611 613	146 701 409
Atjaunotā teritorija, ha	829,34	402,47

	Plānotie	Sasniegtie
Jaunradītās darba vietas	2 379	1 342
Nefinanšu investīcijas, eiro	148 871 897	110 848 064
Komersanti	578	476

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi un gūtās mācības

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Iespējamie iemesli nepietiekamai ietekmei uz reģionālās attīstības atšķirību samazināšanos

- Nepietiekams finansējuma apjoms reģionu straujākai izaugsmei
- Nepietiekama nozaru ieguldījumu koordinācija
- Nepietiekama kapacitāte potenciālajiem finansējuma saņēmējiem
- Tirgus nepilnības dažādās jomās, t.sk. kreditēšanā – reģionos banku konkurence ir nepietiekama un kreditēšanas nosacījumi reģionu dalījumā ir atšķirīgi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi no esošo uzņēmējdarbības veicināšanas projektu ieviešanas, kas var uzlabot projektu ieviešanu turpmāk (1)

PROJEKTU PLĀNOŠANAS UN IEVIEŠANAS POSMS

- **Pašvaldības ilgstoši atlika projektu iesniegšanu CFLA.** Projektu iesniegšana tika uzsākta 2016. gadā. Praksē pašvaldības pirmo trīs gadu laikā CFLA iesniedza tikai 56% no SAM 5.6.2. projektiem
- **Nepietiekama projektu ieviešanas kapacitāte.** Īpaši raksturīgs tas bija mazākajiem novadiem un Latgales PR pašvaldībām, kam bija pieejams lielāks finansējums (atsevišķa SAM 5.6.2. 3.k - 50,2 milj. ERAF), nekā citos reģionos, bet pašvaldībās netika atbilstoši palielināta Attīstības nodaļu kapacitāte
- **Vēlme īstenot galvenokārt ļoti apjomīgus projektus, ar daudzām darbībām.** Pašvaldību 50 lielāko uzņēmējdarbības veicināšanas projektu vidējais finansējums ir 5,64 milj. *euro*. Lielajos projektos bija regulāra nepieciešamība pēc grozījumu veikšanas, kas krietni paildzināja projektu ieviešanas laiku
- **Vēlme īstenot tikai vienu sadarbības projektu par visu pieejamo finansējumu.** Šāda pieeja būtiski apgrūtināja šo projektu ieviešanu, jo regulāri projekta virzība apstājās, gaidot kamēr visi partneri būs paveikuši ieplānoto

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi no esošo uzņēmējdarbības veicināšanas projektu ieviešanas, kas var uzlabot projektu ieviešanu turpmāk (2)

PROJEKTU REZULTĀTU SASNIEGŠANA

- **2022. gada decembrī ir pabeigta 161 (70%) uzņēmējdarbības veicināšanas projekta ieviešana, bet 70 projektu ieviešana turpinās.** Tāpēc šo 70 projektu iznākuma rādītāju sasniegšana turpināsies līdz pat 2028. gada 31. decembrim
- **Līdz 2022. gadam sadarbības projektā kopējos iznākuma rādītājus drīkstēja noziņot tikai tad, kad visi partneri sasniedza savus rādītājus.** Tagad drīkst katrs sadarbības partneris atsevišķi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ārējie apstākļi, kas ietekmē projektu ieviešanu un plānoto rezultātu sasniegšanu

- **Sadarbības pasliktināšanās ar Krieviju un Baltkrieviju**, t.sk. ekonomiskajā jomā, kas aktīvi turpinās kopš 2014.gada
- **Komersantu un potenciālo investoru intereses samazināšanās**. Latvija ilgstoši investoriem bija izdevīga, lai ražotu ES sertificētu produkciju Krievijas un citām NVS valstīm. Arī vairums izejvielu ilgstoši tika iegādātas šajās valstīs. Kopš 2022. gada februāra būtiski pieauguši riski investīciju atpelnīšanai un arī to drošībai
- **Covid-19 pandēmijas apstākļi** būtiski palielināja nenoteiktību ekonomikā, darbaspēka un klientu sasniedzamību, tāpēc vairums potenciālo investoru apturēja savus attīstības plānus
- **Ļoti straujais cenu kāpums energoresursiem un būvmateriāliem**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

PALDIES!

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ